

S tem geslom torej hodi vsakdo na svoje mesto, prični svoje delo in dosegel bode največ!

Dôba izobraževanja je pustila v vsakem srci svojo sled: vzori so, ki jih gojiš o svojem stanu, tovariš in tovarišica! Oni veliki pedagogi, ki so žrtvovali vse svoje narodovi izobrazbi in njega blaginji, obrnili so svetovno pozornost nase, vzbudili so med svetom neko občudovanje, ki ga vznemirja z vprašanjem: Kako je mōči, da se toliko stori samo za jedno stvarco, za tisto šolo tam kje v hribih? — Kako je to mōči? Blage, plemenite, čuteče duše so bili oni možje, znali so, da ima človek dušo v sebi, katere ne prekupijo zakladi celega sveta; da je treba z otrokom začeti, da se možu ustvari življenje, kakoršno mora živeti. „Človeško človek naj živi življenje!“

Mi smo ponosni, da imamo v zgodovini svojji zapisana taka imena! Naš stan ni nastal čez noč. Začetnik mu je bil sam Bog, ki je prišel na svet, da uči; bili so pozneje možje, ki se niso sramovali tega stanu, danes jih imamo, ki krepko delujejo k časti in povzdigi svojega stanu; sedaj ste prišli vi, da zastavite čile mōči tam, kjer upehane pojemajo, da ne zastane naša stvar. Treba je dela mnogo in premnogo! In tisti, ki bodo prišli za vami, klicali bodo takisto svojim potomcem, kakor mi danes vam. Nimamo namena, da bi na tem mestu razkladali vse, kar imamo na srci. Bojimo se, da vas ne bi prevzela osuplost ob prvem koraku. Polagoma pride vse, na jedenkrat bi bilo preveč. A nekaj moramo reči: Delati je treba! Vsak učitelj, vsaka učiteljica skrbi v prvi vrsti, da ohrani pošteno svoje ime, da zadosti stanovski svoji dolžnosti, da po svojih močeh brani, hrani in množi naš ugled. Kjer ni ugleda, ni spoštovanja, kjer ni spoštovanja, tam je vsako delo brezvspešno. In gorjé nam, ako bi naše delo ne rodilo nobenega sadú.

In takó, dragi tovariši in tovarišice, bodite pozdravljeni v našem številu, in Bog blagoslovi vaše delo med narodom za narod! —

„Tovariš“.

Mladina in avtoriteta.

Vsaka oblast je od Boga.
Sv. Pismo.

III.

V prejšnjih odstavkih smo obdelali otrokom rojstno hišo in šolo z ozirom na avtoriteto, katero bi morali vepiti otrokom stariši najprej do samih sebe in na ti podlagi spoštovanje do vzgojiteljev in do katere koli oblasti, da bodo mogli vstopivši v šolo vspešno napredovati.

Dokler so imeli hrabri Rimljani neomejeno zaupanje v senat republike, bili so trdni in nepremagljivi; ko so se zmajala tla senatu, zmajala se je tudi republika, in doba rimskih imperatorjev se more imenovati z malimi izjemami doba propadanja velike rimske države. Napadanje državne avtoritete ni nehalo, dokler ni vsled tega država sama oslabela in razpadla.

Ako otrok sliši odrasle zaničljivo, preziralno govoriti o učiteljih, duhovnikih, o županih in drugih posvetnih oblastvih, ali mu bo to utrdilo misel o moralni moči teh gosposk, o moči, ki jim je nujneje potrebna kot vojaku meč? Danes smo v napredku (?) že tako daleč, da mora biti na pol dorasla in nedorasla mladina o vseh javnih zadevah vsaj zadostno poučena, naj se menijo zreli možje o politiki, o cerkvenih napravah, o državnih premembah ali o vladnih namerah. Možje se namreč zberó, reko vsak svojo, zabavljajo kakor mora biti, sklenejo morda še kaj koristnega, dosežejo pa le malokedaj kakšno mrvico. Dostikrat pa nastanejo še iz takih shodov prepiri; nasprotnik zabavlja nasprotniku, prepir zaide med družine, kjer se razpravljajo vse zadeve zopet na dolgo in široko. Otroci — kedo bi jih imel vedno v mislih! — poslušajo in si mislijo, ker stvari ne umejo prav, vse po svoje, samo nikoli tako, da bi bilo res v korist avtoriteti dotičnih oblastev.

To ni snov za razmišljanje nezreli mladini, ki je nagla v svojih sodbah in sklepih, nagla v vsem, tudi v posnemanju. Često smo že slišali željo, da bi dijaki ne uganjali politike: nedorasla mladina naj si z učenjem širi obzorje, z umno uravnanim mišljenjem pa utrjuje samostojnost v pravih nazorih. Po pravih vzgledih naj si utrjuje značaj. To je njena prava politika. Toda žalostne mednarodne razmere so pri nas take, da se mladina raznih narodnosti na srednjih šolah nauči najprej med seboj zaničevati, prezirati in sramotiti, in na ti podlagi (?) šele začno v poznejših letih iskati priložnosti, da bi se med seboj spoštovali. To vemo žalibog iz lastne skušnje.

Politika vleče vse za seboj. In to je glavni vzrok nezrelosti v sodbah in sklepih, pretiranosti v načrtih, površnosti v mišljenju in precenjevanje lastnega „ego“ — preziranje vsakoršnega nasprotnega mnenja in preziranje slednjič vsakoršne avtoritete, zakaj politika ima zavezane oči. — Ne izobraženost, slabo uravnana vzgoja je kriva, da se majejo tla človeški družbi in vse to še — o, ironija! — pod geslom svobode! —

Najnovejša velesila je v naši dobi, kakor trdijo razumniki, časništvo. Res veliko, nenavadno moč ima. Ž njo se napravlja in uravnjuje javno mnenje. — Ne kaže nam tukaj razpravljati nadalje tega prašanja, ker ni v neposredni zvezi s stvarino našega članka, le

toliko se ga moramo dotakniti, kolikor ima vpliva glede na spoštovanje avtoritete pri mladini.

Ta vpliv je silno velik!

Človek motreč vpliv časništva na javno življenje mora vstrepetati ob resnici, koliko zla je že preprečilo, a tudi provzročilo na zemlji. Samo pomislimo, kedo je pripravljaj javno mnenje za veliko revolucijo na Francoskem. Res, da so se priprave vršile dalj časa, ali mi bi trdili, da so mnogo tega zakrivali encyclopedisti, ki so razširjali v svojih spisih prevratne nauke med narod. Da, časništvo je res velesila, tega dejstva ne more nihče več utajiti, in kakor vsaka sila v naravi lahko škoduje, če ni prav uravnana, pa neizmerno mnogo koristi, če jo prav rabijo, tako je tudi časništvo. Politični časnik ni za mladino nobene dobe, sploh ni za nerazsodnega človeka. Duševno nesamostojen človek ne čitaj političnih listov, ker mu več škodujejo kot koristijo. Mladini je pa takšen list naravnost novodobni strup, ki ga ponuja zlorabljena svoboda — strup z medom. Torej, kedor si voditelj, kedor si vzgojitelj, ne puščaj otrokom prebirati političnih listov, če so tudi še nedolžnejše barve.

Slednjič omenimo še nek vzrok, vsled katerega trpi avtoriteta in sicer posvetna in duhovna. Ta vzrok so različna oblastva sama, ko so si navskriž med seboj, ali pa če ne spoštujejo pravice in resnice. Če namreč seje med ljudstvo glas, da so si razna oblastva prav tako včasih navskriž kakor skregani sosedje po vaseh, pade moralna moč njihove avtoritete; ako ljudstvo spozna, da upravi oni, katerim je sveta dolžnost braniti in čuvati pravico ter varovati ugled raznih dostojanstvenikov, gazijo vse to brezozirno ter se tudi sami klanjajo le sili, nastane tudi med ljudmi splošna korupcija. To nam kažejo dogodbe najnovejših časov. O, da bi bilo možno — v imenu prave svobode — obvarovati deco takih novic, koliko bi s tem koristili javni morali!

Neizmerno škodujejo tudi razna oblastva sama sebi, če postopajo pristranski, premehko ali preostro, brezozirno ali nestanovitno.

Seveda v takih slučajih je dolžnost rediteljem, njihovim namestnikom in vsem previdnim ljudem skrbeti, da deca ne izve takšnih slabosti. Tukaj je šola prav tako malo kriva popačenosti mladine kot lanski sneg. Naša dolžnost je: v tem svariti stariše in sploh odrasle — če marajo za take nauke. V tem oziru upam, da sem storil svojo dolžnost; namen članka bode pa dosežen šele potem, ko se bo res koga kaj prijelo.

Konči povzamemo še vso razpravo v kratkih potezah:

1. prav rabljena moč avtoritete ni nasproti svobodi;
2. mladina se navzame upornosti že v družini;

3. ideja upornosti je toliko stara kot človeški rod;
4. spoštovanje avtoritete se ne doseže s silo;
5. šola sama, ker ni zadosti podpirana, tudi ne more vsega storiti;
6. napadanje učiteljstva in duhovščine v imenu svobode ruši posredno tudi avtoriteto držav in red v človeški družbi, ker
7. vzgojiteljem je potrebna moralna moč;
8. mladina ne izvede ničesar slabega o svojih vzgojiteljih, ker je
9. neomejeno zaupanje otrokom potrebno, potrebno pa tudi podložnikom kakoršnih koli oblastev;
10. danes izve po roditeljih in odraslih tudi nedorasla mladina vse grehe oblastev in javnih uprav;
11. politika ni za mladino;
12. politični časniki niso za neuke ljudi, niso nikakor za mladino.
13. posamezna oblastva bi si ne smela biti nikoli navskriž, ker si s tem rušijo avtoriteto;
14. spoštovati morajo vselej in povsod pravico.

Svoboda je po naših mislih prostovoljno izbiranje vseh onih pripomočkov, s katerimi misli kedo, da bode najbolje koristil sebi in splošnemu človeštvu. Zgodovina nas pa uči jasno in razločno, da brez avtoritete ni reda, brez reda ni blagostanja, ni sreče v človeški družbi.

Ivo Trošt.

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

64.

Pred par leti potoval sem z nekim Čehom po slovenskem Štajarskem. Mož dolgo ni mogel razumeti, da je na slovenski zemlji, kajti skoro nič ni kazalo tega. Na vseh železničnih postajah bili so le nemški napisi, sprevodniki izklicavali so imena postaj tudi le v nemščini. Rokodelci in krčmarji imeli so največ le nemške napise, malokdo zraven nemškega še slovenski. Zraven tega ogovarjali so ga ljudje skoro povsod v nemškem jeziku. K večemu so ga dvojezični napisi na vaških tablah nekoliko opominjali, da utegne sem ter tje živeti tu kak Slovenec. Čudom se je čudil mož temu. — A tako ni samo na slovenskem Štajarskem, tako je skoro povsod po mili naši domovini.

Res čudno je to. Kje vidimo še to prikazen? Ali je videti n. pr. na Zgornjem Štajarskem, da bi napravil kdo dva napisa na svojo prodajalnico? Ali vidimo mari kaj tacega na nemškem Koroškem? A čemu delamo prav za prav to? Iz gole bojzljivosti, iz gole nezavednosti, iz gole brezbržnosti. Taki smo mi. Potem pa zahtevajmo, da